

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

De Willichone Primo, Hvivs Monasterii Sponheimensis abbate II. qui
præfuit annis XXVII. mensibus V. & diebus IV.

urn:nbn:de:0128-1-17336

maxima potentia obtinuerunt; per continuos annos quatuor contra eosdem Turcos dimicantes, quousque (vt dictum est) anno præscripto vicerunt.

MCCCVII.

Anno Dietlibi abbatis *ix.* clerus Ecclesiæ Treuirensis Dietherum archiepiscopum suum propter dilapidationem rerum & prouentum ecclesiæ, & alia diuersa contra æquitatem, Romam citari ad examen Apostolici Pontificatus fecerunt; qui priusquam terminus aduenisset, eodem anno *xxviii.* die mensis Nouembris diem clausit extremum, apud Prædicatores suos in ciuitate Treuirensi sepultus, cui Baldeuinus filius comitis de Lutzenburg, & frater Henrici Imperatoris septimi, annum ætatis agens *xxiii.* Clemente Papa quinto cum ipso de minorennitate dispensante, successit, & annis præfuit *xlvi.* mense vno & diebus *xxviii.* vir per omnia magnificus, qui etiam ecclesiam suam satis prouide & vtiliter gubernauit, pacem reformans, debita soluens, & alienata restituens.

Baldeuinus filius archiepiscopi Treuirensis.

Ordo Templariorum deletur.

Eodem anno Clemens Papa *v.* in concilio Viennensi ordinem Templariorum, qui per annos ferme *clxxxiv.* à fundatione sua durauerat, annullauit & destruxit. Impugnabatur eis, quod in sua professione Christum abnegarent: quod vtrum verum an falsum sit, non est nostrum iudicare.

MCCCVIII.

Anno Dietlibi abbatis *x.* Albertus rex Romanorum, propterea quod nimium videretur avarus, & Ducatum Sueniæ fratris sui Rodolphi teneret nomine tutoris, quem resignare Iohanni filio ipsius fratris iam adulto non immerito debuisset, sæpiusque ab eo interpellatus, & non aduertens; apud Schaffhausen gladio interemptus est, & post annum in ecclesia Spirensi sepultus.

Albertus rex Romanorum occiditur.

Henricus 7. rex eligitur.

Eodem anno Principes apud Rhensen conuenientes *xxvii.* die mensis Nouembris in regem Romanorum concorditer elegerunt Henricum Comitem de Lutzelburg, fratrem Baldeuini archiepiscopi Treuirensis, quem Aquisgrani cum magna solennitate conducentes in regem consecrari fecerunt, regnauitque annis *v.* Vxorem habuit Margaretham Ducis Brabantia filiam.

Carthusius extra muros Moguntinos de nouo construere cepit & dotauit.

Iohannes Scotus obiit.

Eodem anno *6.* idus Nouembris obiit in Colonia Iohannes Scotus sacre Theologiae Doctor, Parisiensis, ordinis Minorum, in conuentu suo ibidem sepultus.

MCCCXI.

Dietlibus abbas huius monasterii moritur.

Dietlibus huius monasterii abbas *x.* obiit in die Michaelis archangeli, sepultus ante gradus Presbyterij, non sine multis fratrum lacrimis. Fuit enim vir bonus & amator fratrum suorum, qui bene præfuit monasterio tam in spiritualibus quam in temporalibus, quia & peculium, quod prædecessores eius indusserant monachis, abstulit, & competenter substantiam temporalium rerum ampliavit. In agendis fuit prouidus & perspicacis ingenij, cuius consilio in arduis causis etiam Comes de Sponheim & vicini nobiles aliquotiens utebantur. Eius autem laudabiliter gesta, quanquam multa fuissent, dubium non sit, scire omnia non potuimus, tum propter veterum negligentiam, tum propter temporis distantiam.

DE WILLICHONE PRIMO, HUIUS MONASTERII SPONHEIMENSIS ABBATE II. QUI PRÆFUIT ANNIS *XXVII.* MENSIBUS *V.* & DIEBUS *IV.*

MORTVO itaque Dietlibo Abbate huius monasterii *x.* atque sepulto, *iiii.* videlicet Calend. Octobris, anno prænotato *mcccix.* indictione *vii.* vacauit Abbatia Sponheimensis ista diebus *4.* Deinde *5.* nonas Octobris conuenientes in vnum fratres huius cœnobij, & inuocata ex more gratia Spiritus Sancti, in abbatem vnanimi consensu elegerunt Willichonem, filium nobilis viri Comitis de Westerburg, fratrem Comitissæ de Sponheim, virum religiosum & deuotissimum, huius monasterij monachum conuentualem, qui ante annos ferme octo sub Dietlibo (sicut supra diximus) ordinem intrauerat. Confirmatus autem & ordinatus per Petrum Archiepiscopum Moguntinum, præfuit huic monasterio satis strenue annis *xxvii.* mensibus quinque, diebus *4.* multaque huic monasterio bona fecit, tam in ædificiis quam prouentibus ampliandis. Hic in pueritia literis traditus, cum ætate discendo satis profecit, & in virum doctum pariter & deuotum euasit. Cum autem ad virilem ætatem peruen-

Willichonem abbas huius monasterij.

Vita Willichonis abbatis.

peruenisset, cingulo militari præinctus est, & cum aliquandiu vitam duxisset in armis & rebus bellicis, contigit eum vsque ad mortem infirmari, desperatusq; à Medicis ad Deum se conuertit, & voto religionis ad consilium sororis emisso, miraculose omnibus stupentibus reualuit ab infirmitate sua. Biennio nihilominus in conuersatione seculari manens res suas secundum conditionem propositi sui ordinauit, distribuitque in elemosynis pauperum magnam partem substantiæ se concernentis, ad conuersionem instinctu præfatae sororis suæ, quæ Dietlibum Abbatem & præfens monasterium miro venerabatur affectu, sine mora peruenit. Denique non parum huic monasterio contulit & dona dedit.

MCCCX.

10 Hoc anno Henricus rex Romanorum conuentum Principum Spira: habuit, vbi Helizabeth filia Wencelsai regis Bohemiæ iam demortui personaliter comparuit, petens à rege Henrico paternum sibi regnum in feudum concedi. At vero rex Henricus maturo suorum Principum consilio præhabito, attendens dictam filiam Bohemiæ solam regni esse heredem, eam filio suo Iohanni Comiti Lutzelburgensi copulauit vxorem, & eum in regem Bohemiæ auctoritate imperiali sublimauit. Celebratis ergo ibidem nuptiis mox in Bohemiam misit, adiungens ei Petrum Archiepiscopum Moguntinum quondam Physicum suum, cum ingenti exercitu. Veniens autem in Bohemiam Iohannes Rex nouus cum Regina & Archiepiscopo præfato, vniuersum sibi mox regnum Bohemiæ subiugauit, & in suam ditionem potenter suscepit, & coronatus est per eundem Petrum Archiepiscopum Moguntinum, ad quem de antiquo iure pertinebat reges Bohemiæ inungere & coronare, sicut longe supra ostendimus. Coronatione autem solemniter facta (cui interfuisse plus quam trecenta millia equitum ac bellatorum referuntur) Rex Archiepiscopo Moguntino præscripto donauit auream sedem gemmis pulchregemmatam, quam ille secum abducens Moguntiam sancto Martino contulit, quæ in maiori seruat ecclesia vsque ad præsentem diem, & à vulgo *sedes sancti Martini* appellatur.

Conuentus Principum in Spira.

Iohannes comes Lutzelburgensis filius rex Bohemiæ.

Aurea sedes S. Martini Moguntia.

Eodem anno Henricus rex cum fratre suo Baldeuino archiepiscopo Treuironum, Rodolpho comite Palatino Rheni ac Duce Bauariæ, Lupoldo Duce Austriæ, ac multis 30 alijs Principibus, Ducibus, Comitibus Nobilibusque, & magno exercitu pro sumenda corona Imperij profectus est in Italiam, & inter eundem multas sibi obstitentium rebelliumque ciuitates armata manu cepit & destruxit. Veniens autem Romam per Cardinales à Papa ad hoc ordinatos & missos apud sanctum Iohannem Lateranensem Imperator coronatus fuit, in die sancto Pentecostes. Romanos qui sibi introitum Urbis negabant, cum rege Apuliæ circa pontem Tiberis pugnans superauit, & multos eorum occidit. Coronatus autem Imperator, Rodolphum comitem Palatinum Rheni, & multos altos Principes ac Nobiles in præfata Ecclesia sancti Iohannis milites creauit. Imperatore autem in Italia per biennium existente, secundus exercitus eius, quem ad hoc specialiter ordinatum in Alemannia reliquerat, contra Comites Wirtenbergenses, 40 imperio rebelles, dimicando processit, quibus ex lxx. castellis ac oppidis munitissimis quæ obtinebant, lxx. armis fortiter expugnata ademit. Iturus enim in Italiam rex Henricus tres comparauit exercitus, quorum primum ex Franconibus & Bauaris collectum cum filio & Petro archiepiscopo Moguntino (vt iam supra diximus) in Bohemiam destinauit: Secundum ordinauit aduersum præfatos Comites Wirtenbergenses; & tertium in Italiam secum duxit. Brixenses, quos potenter armis vicit & ad obedientiam Imperij coartauit, Longobardos omnes, Papienses, Taurinenses, Astenses, Veronenses, Placentinos, Ianuenses, Pisanos, Senenses, Florentinos, & multos aliarum ciuitatum incolas, omnesque sibi resistentes armata expeditione vincens in potestatem accepit. Erat autem Henricus Imperator iste vir sapiens, iustus & graciosus, in armis strenuus, Catholicæ fidei integerrimus cultor & amator, consilio & animo potens, Cleri amator & defensor, cui similis interea non surrexit.

Henricus rex profectus in Italiam.

Imperij bellum contra Wirtenbergenses.

Imperator Italiam subiugauit.

MCCCXI.

Hoc anno Willich abbas huius monasterij domum portæ cœnobij principalis ad plagam meridionalem denuo construxit. Verum post annos ferme c. l. v. Iohannes de Culenhufen primus abbas in reformatione Bursfeldensi dicta, eandem portam claudi fecit, & nouam portam monasterij ad plagam orientalem construxit. Donum autem portæ antiquæ, à Willichone constructæ, sibi in habitationem Abbatialem mutauit;

Domus portæ abbatis constructa.

quam Iohannes Trithemius successor eius ampliavit, in eam formam, in qua nunc cernitur sublimatam, congruam fecit esse mansionem.

MCCCXII.

Hoc anno Petrus archiepiscopus Moguntinus circa festum omnium sanctorum venit ad castrum Beckelnheim, & per sex dies ibidem commoratus est, quem accedens Willichon abbas huius monasterij inter alia confirmationem Indulgentiarum per xxi. episcopos Romae tempore Lubilai primi daturum (vt patet in literis, quarum recriptum suo loco superius posuimus) impetrauit.

Confirmatio
Indulgentiarum.

Eodem anno Baldevinus archiepiscopus Treuirensis, qui Romae & extra cum fratre suo Henrico Romanorum Imperatore vii. in propria persona bellando & praeliando multa egregie patrauerat, pro expensis & impensis, quas ratione Imperij fecerat, ab ipso Imperatore Bopardiam & Wesaliam oppida cis Rhena cum quibusdam alijs impignorata recepit: cuius impignorationis priuilegium datum fuit in castris ante Florentiam, anno prænato post millesimum trecentesimo duodecimo; Henrici regno iv. Imperii autem primo, scilicet Decembris. His literis ab Imperatore susceptis Baldevinus ad Treuiram rediit, & Imperator anno sequenti mortuus fuit.

Bopardia
& Wesalia
ecclesiae Treuirensis
impignorantur.

MCCCXIII.

Anno Willichonis abbatis huius monasterij iv. fundatum & dotatum fuit Altare sanctorum Nicolai & Catharinae in ipso monasterio nostro Sponheimensi, per Stephanum Praepositum Canonicorum in Raungitsburg, vt patet in literis desuper datis ita sonantibus:

Altare in
monasterio
S. Nicolai
fundatur &
dotatur.

Copia dona-
tionis.

In nomine Domini. Cum omnis Christiani nominis & fidei professor, his qua ad laudem & honorem Dei respiciunt, & salutem accumulunt animarum, intendere debeat cum effectu; Nos Stephanus Dei gratia Praepositus Ecclesiae de Reuengirsburg Canonicorum regularium, Moguntinae diocesis, in laudatione & ordinamus in monasterio de Sponheim, ordinis S. Benedicti, accedente consensu & libera voluntate domini Willichonis & totius conuentus ibidem, super altare beati Nicolai & beatae Catharinae vnā missam per sacerdotem secularem perpetuo & quotidie celebrandam, nisi casu legitimis fuerit impeditus: in qua missa recordationem & memoriam Patris nostri Emelrici, quondam militis, & matris nostrae Petrisse, fratrum quoque nostrorum Lamberti & Arnoldi, dicti Kindelini, qui-

Curtim vnā
assignat pro
dote.

dam militum, & Emelrici, quondam armigeri, Sacerdos habeat & faciat memoratos. Cui altari & sacerdoti ipsum officiant damus & assignamus libere curiam nostram in Rochstheim, cum bonis & omnibus pertinentiis eiusdem, quocumque nomine censcantur; vt idem Sacerdos curia, bonis & pertinentiis omnibus quiete & pacifice fruatur; vnā quoque carratam vini sibi in villa Manendal perpetuo deputamus: prouisa ante omnia diligenter, quod per dictum sacerdotem Plebanum parochialis ecclesia in oblationibus & alijs euentibus quibuscumque, praedictum nullum fiat. Idem quoque Sacerdos summa missae & vespere debet quotidie interesse, & si deformiter excesserit, per abbatem, qui pro tempore fuerit, corrigi & puniri debet per Ecclesiasticam disciplinam: cuius altaris collationem nobis reseruamus ad tempora vitae nostrae. Post mortem vero nostram Arnoldus dictus Kindelinus, & Emelricus frater suus, & filiae fratris nostri praescripti, & Arnoldus filius Bigele consanguineus noster, ipsorumque heredes propinquiores successiue, alternis vicibus praesentabunt. Hoc tamen statuimus, quod post mortem nostram ad praedictos fratres Kindelinum & Emelricum prior collatio pertinebit. Vt autem omnia & singula praescripta debito robore conseruentur, praesentes literas sigillo dominorum Iudicum Moguntinensium, ac sigillo Domini Abbatis & conuentus praedictorum in Sponheim fecimus reborari. Nos quoque Iudices ad petitionem domini Praepositi praedicti sigillum nostrum praesentibus duximus apponendum. Acta sunt haec anno Domini mcccxiii. 3. Cal. Aprilis.

Haereditas
patronatus
abbati hu-
ius loci de-
dere.

Huius autem altaris S. Nicolai collationem haereditas praefatorum instituentium, videlicet Wilhelmus de Lebenstein, Simon Boofs de Waldeck, Hartmannus de Halbeg militares, vna cum consensu vxorum suarum, pro se & omnibus haereditibus suis Iohanni Trithemio abbati monasterij in perpetuum tradiderunt, anno Domini mcccxx. vt infra suo loco dicemus.

Henricus Im-
perator obiit
in Italia.

Henricus Imperator Romanorum septimus praescripto anno adhuc in Italia constitutus apud ciuitatem Pisanam, nouis comparatis copijs, & cum Gemienisibus ac Fridrico Siciliae rege conuentionibus factis, contra Robertum Apuliae Regem ire contendit, & veneno periit dolo & insidijs (vt ferunt) Bernardi Confessoris sui de ordine Praedicatorum, qui cum in die Assumptionis beatae Mariae semper virginis in hostia, bene confidentem, intoxicauerat. Et magna in Praedicatorum persecutio consequuta est: quamuis idem Bernardus coram Rege Bohemiae filio ipsius Imperatoris, simili-

similiter & archiepiscopis & episcopis, Treurenſi, Mediolanenſi, Ianuenſi, Lucenſi & Argentinenſi, cum alterius inſidijs petiſſe diceret; nihilominus Henricus comes Flandriae & ceteri nobiles curiales conſtantes confirmabant ipſum eſſe reum, & Imperatorem in hoſtia (ſicut diximus) de manu eius interentum, & vacauit Imperium Romanum quaſi anno.

Hiſ temporibus mortuo Imperatore Henrico magna caruſtia & peſtilentia facta eſt, & multi perierunt.

Fames & peſtilentia magna.

MCCCXIV.

Anno Willichonis abbatis noſtri v. 14. calend. Nouembris conuenerunt Principes Imperij apud Francofordiam pro nouo Imperatore eligendo, vtiſque in diuerſa diuiſis, Petrus episcopus Moguntinus, Baldeuvinus archiepiscopus Treurenſis, Iohannes Rex Bohemiae, & Volmarus Marchio Brandeburgenſis Ludouicum Comitem Palatinum Rheni Ducemque Bauariae in Regem Romanorum elegerunt. Contra quem Rudolphus Comes Palatinus Rheni frater ipſius Ludouici, Henricus Archiepiſcopus Coloniensis, & Dux Saxoniae in regem elegerunt Fridericum Ducem Austriae, filium Alberti quondam regis Romanorum. Sed Ludouicus regnum & Imperium obtinuit, & Fridericum ſuperatum in bello captiuauit. Er fratrem ſuum Rudolphum Comitem Palatinum cum Friderico ſentientem, Ducatu ſpoliatum & omni poſſeſſione, in Angliam fugere compulſit, vbi vſque ad mortem permansiſit. Filijſ tamen eius principatum reſtituit.

Ludouicus dux Bauariae in regem Romanorum elegitur. Fridericus dux Austriae contra Ludouicum elegitur.

Eodem anno 4. Idus Februarij obiit Emericus episcopus Wormatiensis, cui Henricus filius comitis Silueſtris de Dune ſuceceſſit, Praepoſitus maioris eccleſiae Wormatiensis, & praefuit ſtrenue annis ferme 5.

Henricus fit episcopus Wormatiensis.

Eodem quoque anno pridie idus Ianuarij obiit Sibodo de Leichtenberg episcopus Spirenſis; cui Emicho de Liningen ſuceceſſit, praefuit annis 14.

Emicho fit episcopus Spirenſis.

MCCCXV.

Anno Willichonis abbatis noſtri vi. magna per totam Alemanniam & Italiam fames fuit, in qua multa millia hominum praenopia perierunt, & durauit quaſi per biennium, & ſecuta eſt peſtilentia magna.

Fames & peſtilentia magna.

Eodem anno factum eſt praelium inter Ludouicum regem Romanorum, & Fridericum Ducem Austriae aduerſarium eius apud Spiram, in quo Lupoldus frater Friderici multas in circuiſu villas igne conſumſit. Erat (ſicut diximus) fames magna, & Baldeuvinus episcopus Treurenſis, homo diues & prouidiſſimus, regi & exercitui ſuo, quacumque neceſſaria fuerant, copioſe miniſtrauit. Ludouico victoria ceſſit: qui Fridericum cum omnibus ſuis fugere compulſit, qui tamen poſtea non acquieuit.

Bellum inter Ludouicum regem & Fridericum aduersum.

MCCCXVI.

Anno ſuo vii. Willicho abbas huius monaſterij Sponheimenſis circa feſtum Pentecoſtes a Iohanne Papa xxii. vna cum ceteris alijs Praelatis Eccleſiae Moguntinae, Commiſſarius conſtitutus fuit ſuper inquiſitione vitae ſanctitatis & miraculorum Hildegardis, quondam Magiſtrae virginis Chriſti in monte ſanctae memoriae Ruperti Ducis Bingionum, cuius rei commiſſio prius etiam per Clementem Papam v. facta fuerat: qui in eius canonizatione conſenſit. Inquiſitione autem facta & praefato ſummo Pontifici Iohanni xxii. per literas intimata, canonizata fuerat, & neſcio qua occaſione intercedente neglectum ſit.

Commiſſio papae pro canonizatione S. Hildegardis.

Eodem quoque anno Ludouicus Rex, Baldeuvinus archiepiscopus Treurenſis, & quidam alij in auxilium vocati, munitiones Wiſbaden & Scharffenſtein contra Fridericum obſederunt. Qui cum ſe parum poſſe proficere cernerent, in ſecto negotio ſolutaque obſidione, quiſque ad ſua redierunt.

Wiſbaden & Scharffenſtein obſidione ſoluta.

Eodem quoque anno Ludouicus Rex cum omnibus Principibus & ciuitatibus Imperij pacem confirmauit: quam Henricus archiepiscopus Coloniensis & ceteri alij, qui erant pro parte Friderici Ducis Austriae, non curarunt.

Pacem rex Ludouicus reformauit.

MCCCXVII.

Hoc anno, qui fuit Willichonis abbatis noſtri 8. Baldeuvinus archiepiscopus Treurenſis comitem de Hennenberg 40. marcis argenti Eccleſiae ſuae praefatae feudalem fecit, vt pater in literis deſuper datis. Idem quoque archiepiscopus Sterrenberg caſtellum Imperij redemit, & ſuae eccleſiae, permiſſione Ludouici regis Romanorum, coniunxit. Fuit enim homo magnificus & Imperatoribus gratus; vnde multa contraxit bona.

Comes de Hennenberg fit feudalis eccleſiae Treurenſis.

MCCCXVIII.

Anno Willichonis abbatis noſtri ix. moritur Andreas Episcopus Herbipolenſis, cui

Trithem

Oper
Histor

Godfridus fit
episcopus
Herbipolen-
sis.

Godfridus de Holenn succedens præfuit annis 9. qui cum ciuibus suis multas contentio- nes habuit, sed tandem eorum duritiem euicit, colque suo imperio subiaccere coegit: ita vt ad seruitium in apparatu bellico sibi venire in adiutorium compellerentur; quod face- re antecessoribus eius à multis annis recusauerunt.

Dissensio Co-
loniensium
cum archie-
piscopo.

Eodem anno ciues Colonienfes vocatis in auxilium rege Bohemiae Wilhelmo, co- mite Hollandiæ, Iohanne fratre eius, Comite in Hennegau, Gerardo comite Iuliacensi, Rodolpho comite de Monte, & Iohanne comite Seinenfi, cum quibudam alijs, contra Henricum archiepiscopum suum, pacta pacis Ludouici Imperatoris violantem, & partes Friderici Ducis Austriæ defendentem, ad bellum procedentes, castellum in Brull^o di- ctum obsederunt mensibus 4. cumque ad pacis fœdera compulerunt.

* Bruch.

MCCCXIX.

Hoc anno qui fuit Willichonis abbatis nostri x. obiit Henricus Episcopus Worma- tiensis, in maiori ecclesia sepultus, & vacauit Episcopatus mensibus 11. diebus viii. Post hunc in Episcopatu tandem successit Cuno de Schoneck, filius fratris Emelrici quondam episcopi, & præfuit annis x.

Cuno fit e-
piscopus
Wormatiæ
fit.

Eodem anno orta est dissensio inter Willichonem abbatem & incolas villæ Spon- heimensis, ratione nemorum & pascuorum in marcha huius monasterij, quæ durauit ad biennium coram iudicibus sedis Moguntinæ, non sine expensis vtriusque partis graui- bus. Tandem Iohannes & Simon comites de Sponheim vices suas interponentes con- cordiam reformarunt: ita quod abbas nemora sua ante plures annos seorsum distincta perpetuo possideat liberrima: Villani autem quicquid in nemoribus habent, de abbatis gratia se obtinere, non ex debito recognoscant: ita tamen quod nihil exipsis nemoribus vendant sine eius consensu, & in signum percepti beneficij, singulæ domus villæ præfata, quotannis in festo S. Martini ad altare monasterio perpetuis temporibus offerrent: duos denarios, qui dicuntur Colonienfes. De pascuis autem ita concordauit inter partes, vt se- cundum antiquam consuetudinem & compositionem tam abbati quam villans essent communia; ita tamen quod Villani nihil ex eis vendant, neque locent cuiquam sine con- sensu Abbatis, neque aliena pecora pro precio seu gratis intromittant. Facta est ista con- cordia in Creutznachr, anno Domini MCCCXXI. indictione iv. 6. cal. Iunij.

Contentio
inter abba-
tē & villa-
nos propter
pascua.
Concordia
facta super
siluis & pas-
cu.

MCCCXXI.

Petrus ar-
chiepiscopus
Moguntinus
mortuus.

Anno Willichonis abbatis nostri xi. pridie Non. Iunij obiit Petrus Archiepiscopus Moguntinus, vir per omnia magnificus, qui fundauit monasterium Cartusienfium prope Moguntiam, & collegium Canonicorum ecclesiæ S. Catharinæ in Oppenheim primum instituit. Hic ante Pontificatum Henrici Comitis de Lutzenburg postea regis Roma- norum fuit Medicus, qui missus Romam post obitum Gerardi archiepiscopi Moguntini ad Papam Clementem v. vt Baldeuino filio Henrici Comitis prædicti Archiepiscopa- tum impetraret vacantem; cum propter minorenitatem eius (vt pote qui annum xviii. vix compleuerat) Papa petitionem Comitis refusasset, Petrus sui non oblitus, qui Archi- episcopatum postulare alteri venerat, eum pro se metipso petit & impetrat. Quo mortuo, in Archiepiscopatu Moguntino successit Martinus de Buchseck, monachus ordinis S. Be- nedicti profectus, & præfuit annis ferme viii.

Martinus
fit archiepi-
scopus Mo-
guntinus.

MCCCXXI.

Fridericus
dux Austria
denotat
Bauariam.

Hoc anno, qui fuit Willichonis abbatis nostri xii. Fridericus Dux Austriae contra Ludouicum electus in regem (sicut diximus) cum fratre suo Duce Lupoldo in manu vili- da contra Ludouicum Imperatorem egressus, totam Bauariam ferro & igne vastauit, rege in munitionibus se continente.

Seditio inter
ciues Bin-
genfes.

Eodem anno ciues oppidi Bingen grauissimam inter se dissensionem habuerunt ex leui occasione. Nam macellarius quidam nomine Henricus canem alterius curaf- dam nauæ percussit circa macellum, quare indignatus naua macellarium percussissimus aggressus, à quo percussus querelam detulit ad Consulatum. Ad carcerem ergo ma- cellarius ponitur; aduersus consulatum tota pene ciuitas concitatur: quæ commotio adeo creuit, vt amici ipsius, qui captiuus tenebatur, assumpto seditiosorum suffragio, fra- cto carcere inclusum educent, & magnam inter ciues seditionem concitant. Facta est itaque inter ciues diuisio, quorum altera pars consulatum sequebatur; altera vero interficere consules nitentur. Vesanorum similis erat in ciuitate discussus, effra- ctis clausuris domorum vbique exercebatur præda. Tres è ciuibus hac seditione fue- rant occisi, & multi enormiter vulnerati. Commotione tandem sedata, post mensem grauis vindicta de seditiosis sumta est: nam alij capitibus amputatis necati sunt, alij proleci-

Vindicta in
auctores hu-
ius seditionis.

proscripti, nonnulli membris truncati, vt perpetuum impietatis sue opprobrium spectantibus circumferrent.

MCCCXXII.

Anno Willichonis abbatis nostri XIII. Combustus fuit in Colonia frater quidam Walterus nomine, hareticorum pater & Princeps, qui diu in occulto latuerat, & multos simplices suis erroribus infecit, qui tormentis expositus non potuit induci, vt participes erroris sui ostenderet.

Heresiarcha Colonia comburitur.

Eodem anno lesabela filia Philippi regis quarti Francorum, vxor Edvardi regis Anglorum, ipsum regem suum maritum propter desolationem quam cum seruis suis fecit in regno, cepit & custodia mancipauit, in qua vsq; ad mortem permanit, nec vllis minis aut precibus exire potuit.

MCCCXXIII.

Hoc anno, qui fuit Vvillichonis abbatis nostri IV. Fridericus dux Austriae magno collecto exercitu plus quam sex millibus armatorum ex Vngaria & Turcia, venit contra Ludouicum Bauarum regem Romanorum: cui Ludouicus cum magno apparatu bellico occurrens, conseroq; praelio inter Muldorff & Oetingen in Bauaria, Ludouicus victor exstitit, & Fridericus dux per Iohannem Bohemiae regem captus, Ludouico sub conditione ne interficeretur, presentatus fuit, quem in castello quodam non longe à Napurg custodia mancipauit. Post tempus aliquod Friderico sic in custodia perdurante, venit ad fratrem eius ducem Lupoldum, in Austria morantem, Magus quidam, promittens se Fridericum ducem captiuum arte sua de custodia erepturum, & in Austriam saluum vna hora reduciturum. Credidit dux vrbi Magistro, & promisit se, quicquid postularer, daturum, si dicta factis compenlaret. Intra itaque circulum ambo, nocte praedisposita vocat Magister spiritum venire coniurationibus assuetum, venit in forma hominis peregrini, mandatum accipit vt ducem de custodia exemptum in Austriam sine mora reducat. Respondit spiritus:

Bellum inter Ludouicum regem & Fridericum ducem Austriae.

Magus promittit se Fridericum liberaturum.

Mandatis tuis, bone Magister, lubens obediam, ipsumq; ducem captiuum liberabo, saluumq; & incolumem ad te reducam, modo ipse venire mecum non recuset. Auolat ilico spiritus, & in eadem forma venit ad ducem captiuum nocte quiescentem dicens: Lupoldus frater tuus misit me huc, vt educam te de domo carceris: surge itaque velociter, & ascende hunc equum, & ducam te ad fratrem tuum saluum & incolumem. Cui dux, qui es tu? Respondit spiritus: Ne cures quis sim ego, sed ascende super equum, si liberari cupis ab ista custodia. Confestim horror inuasit ducem, & omnes qui erant cum eo, factoque signo crucis spiritus euauit, & vacuus ad Magistrum redijt. Post haec dux Lupoldus serro & igne tam diu molestanti regem Ludouicum, donec tandem interuentu principum ad misericordiam prouocatus, captiuum emisit, accepto ab eo cautione, quod de nomine regio vltimus se non intrmitteret: & sic Ludouicus à principio electionis suae vsque ad mortem annis ferme xxxiii. imperauit, & Fridericus de regno Romanorum & nomine se deinceps non intromisit. Fuit autem Ludouicus iste eius nominis IV. qui habuit vxorem Margaretham filiam Wilhelmi comitis de Henengau, de qua suscepit filios sex: videlicet Ludouicum Marchionem Brandenburgensem, Stephanum

Spiritus missus venit ad ducem.

Fridericus dux liberatur.

Ludouicus rex imperat annis 33.

Filius Ludouici imperatoris.

40 ducem Bauariae in Lanshuta, Albertum ducem Bauariae in Strubingen, Wilhelmum ducem Hollandiae, Selandiae, Frisiae & in Breda: Ludouicum, qui dicebatur Romanus, quia Romae natus fuerat; & Ottonem Brandenburgensem. Et ita per hanc Margaretham imperatricem comitatus Hollandiae, Selandiae, Frisiae & Henengau ad duces Bauariae comitesque Palatinos peruenit. Nam anno mcccxlv. (vt infra dicemus) Wilhelmo fratre suo à Frisonibus occiso, decreto principum Imperatrix ad Hollandiam cum apparatu pulcherrimo descendit, homagium à vassallis terrae, & iuramentum ab incolis fidelitatis accepit, libertates & gratias omnibus ampliavit, & trigas cum Traiectensibus fecit. His gestis comitatum filio suo tradidit, & reuerla in Bauariam fuit. Wilhelmus enim pater ipsius Margarethae Imperatricis, comes Hollandiae supradictus obiit anno Domini mccc xxxvii. cui Wilhelmus filius eius, frater imperatricis succedens à Frisonibus (sicut diximus) postea fuit occisus.

Comitatus Hollandiae venit ad ducem Bauariae.

50 Anno Willichonis abbatis nostri XV. à primo fratrum introitu in hoc monasterium Sponheimense cc. Baldvvinus archiepiscopus Treuirensis, Iohannes rex Bohemiae (qui Lutzenburgi tunc temporis morabatur) dux quoque Lotharingiae & comes Barenfis, se mutuo ad inuicem confederantes cum magno exercitu ciuitatem Metensem obsederunt, vastantes & deuastantes omnia in circuitu.

Ciuitas Metensis obsidetur.

Trithem

MCCCXXV.

Cambium inter comites & abbatem pro Basenheim.

Hoc anno, qui fuit Vvillichonis abbatis xvi. facta est inter Iohannem & Simonem fratrem eius, comites de Sponheim, ex vna parte, & Vvillichonem huius monasterij abbatem cum suo conuentu, ex alia parte, commutatio talis. Comites præfati dederunt huic monasterio curtem, quam adhuc hodie possidemus pacifice, in Basenheim, cum omnibus pertinentijs suis liberam, absolutam, & immunem ab omni seruitio, precaria & exactione cuiuscunque, in perpetuum possidendam, pro castello Coppenstein cum prouentibus suis, vna cum viculis Richvveiler & Geilvveiler, cum decimis, cæsisibus, pratis, agris, siluis, aquis, piscationibus, & alijs pertinentijs vniuersis, vt patet in literis desuper confectis, & præfatum duorum comitum sigillis roboratis, quarum Datum est anno Domini MCCCXXV. die 10 S. Laurentii martyris.

Militares dicti de Coppenstein vnde generant.

Comes iste Iohannes filiam cuiusdam Armigeri sui, virginem satis speciosam, violatam in concubinam habuit, quæ tandem peperit ei filium, quæ pater comes per Imperatorem Ludouicum IIII. & Carolum æque IIII. legitimari fecit, cui inter militares consentem diem multiplicata viget. Denique ad petitionem præfati comitis Iohannis Wulicho abbas prædictum filium eius, aduocatum suum in villa monasterij, quæ Avven dicitur, constituit, cui XII. maldra auenæ & totidem pullos ab incolis eiusdem villæ danda singulis annis pro feudo assignauit: ita videlicet, quod senior filius progeniei per successiones legitimas, aduocato mortuo, feudum ab abbate huius monasterij accipiat, iuramentumque

Feudi Aduocatus in Avven datur Coppenstein.

Aduocatus in Villa nostra Avven gen.

faciat, & fidelitatem more Vasallorum abbati promittat. Nil aliud iuris habebit in homines villæ præfate, nisi quod sibi constituit abbas, nec grauabit eos in aliquo, quia omne ius in ipsa villa, in pratis, agris, pascuis, hortis, vineis, nemoribus, venationibus, aquis, aquarumque decursibus, vijs & inuijs, cultis & incultis, quæ sitis & inquirendis, cum iudicio & iustificatione temporali ad abbatem pertinet, cui soli homagium præstabunt incolæ præfati loci & non aduocato. Cum opus fuerit iustitiam facere in causis criminalibus ad interficiendum vel ad mutilandum malefactores, hoc pertinet ad officium aduocati, ita tamen, quod de prouentibus ad fiscum pertinentibus, & de multa, quam Freyl vocant, abbas recipiat duas partes, & tertiam partem aduocatus. Quod si abbas misericordia motus remittere mulctam pauperibus voluerit, aduocatus contradicendi non habeat potestatem, sed etiam partem suam remittere teneatur. Denique tam ipse aduocatus quam eius hæredes post ipsum, post successum instituendi ipsam aduocatum nec vendere nec impignorare debent, neque etiam pro se alium quemcunque substituere, sine voluntate bona & consensu abbatis.

Mulctarum pars tertia pertinet ad Aduocatum.

MCCCXXVI.

Curtis in Villa Sponheim per abbatem emissa.

Wilicho abbas huius monasterij Sponheimensis anno regiminis sui xvii. comparauit curtem in villa Sponheim pro LXX. marcis denariorum Colonienfium, tribus Halensibus pro vno denario computatis, à Conrado, Rudolpho & Simone fratribus, & filijs Rudolphi quondam militis de Ansbruck, vt patet in literis venditionis desuper confectis, eorumque & Iohannis comitis de Sponheim sigillis roboratis, quarum Datum est anno Domini MCCCXXIII. in exaltatione sancte crucis. Et licet emptio facta fuerit anno in literis descripto, tamen ad possessionem hoc anno, qui fuit xvii. sui regiminis, Vvilicho abbas primum potuit peruenire.

Reynaldus primus dux Geltae.

Eodem anno primus dux Geltae nomine Reynaldus, qui patrem suum eiusdem nominis per annos viii. in castello, quod dicitur Mons fortis, captiuum tenuerat, eo in custodia vii. iduum Octobris mortuo, principatum potenter obtinuit annis ferme xx. quem prius octo annis, quibus patrem tenuit captiuum, administratoris nomine gubernauerat. Fuit autem in ducem creatus per Ludouicum Imperatorem iv. retento cum titulo ducatus Geltae comitatu Zutfanienfi annexo vsque in hodiernum diem.

MCCCXXVII.

Ludouicus rex pro corona Imperij Romani profectus.

Anno Vvillichonis abbatis xviii. Ludouicus rex à Iohanne Pontifice Romano sapius admonitus, vt pro corona Imperij suscipienda veniret Auinionem, vbi tum Pontifex morabatur, quod cum nec iustum nec tutum satis æstimaret, cum multis principibus & magno exercitu Romam profectus est, scripsitque Papæ vt aut ipse Romam veniret, aut Cardinales aliquos mitteret, qui cum imperij corona insignirent. Quod facere cum papa contemneret, ipse Ludouicus Romanis fauentibus à quodam episcopo in ecclesia S. Petri se fecit coronari: quod Iohanni Pontifici vsque adeo displicuit, vt eum à communione fidelium

Oper
Histor

delium ecclesie Catholice duceret remouendum. Habuit autem inter ceteros Principes secum Reynaldum primum ducem Gelriae, Wilhelmum Comitem Hollandiae socerum suum, Theodoricum Comitem Cluensem, Wilhelmum Comitem de Iuliaco, Theodoricum Comitem de Monte, & alios complures, qui omnes magnis expensis & magno exercitu in eius auxilia conuenerunt.

Eodem tempore mortuo Matthaeo Vicecomite Mediolanensem Ludouicus Imperator in Italia (sicut diximus) Galearium filium eius, Iohanni Papae satis inensum, de eodem ducatu feudauit: quod summo pontifici vltra quam decebat displicebat, dicebatque ei non licuisse quicquam facere imperatorio nomine, nisi prius a Romano Pontifice in Imperatorem esset coronatus, nec eum etiam post coronationem quicquam iuris in Italia habere: sed Italia, imo cunctum orbem Romano Pontifici in spiritualibus & temporalibus esse subiectum. Hanc vanitatem Pontificis cum Imperator despiceret, ad instantiam Lupoldi ducis Austriae Papa, non satis prouide vsus consilio, ipsum Imperatorem excommunicauit, omnesque qui eum Imperatorem dicerent, excommunicatos, & terras eorum interdicto suppositas esse declarauit, & sequutum est graue scandalum in ecclesia.

Anno prae notato obiit Gottfridus episcopus Herbipolensis, cui Vvolframus de Grunbaech succedens, praefuit annis vi. & eius suo subesse imperio coegit.

Eodem quoque anno Matthias archiepiscopus Moguntinus celebrata synodo abbatum & praetorum multa ad ecclesiasticam vtilitatem necessaria constituit.

20

M C C C X X V I I I .

Anno Willichonis abbatis nostri xix. iv. idus Septembris obiit Matthias archiepiscopus Moguntinus, ordinis sancti Benedicti, & in ecclesia Moguntina sepelitur. Quo mortuo archiepiscopus Treuirorum ecclesiam Moguntinam administratorio nomine quasi per triennium gubernauit. Magna fuit his temporibus inter clericum & ciues Moguntinos dissensio, illis pro libertate certantibus, ciuibus autem omnia violari contententibus: & ista vel prima causa fuit, quod clericus Baldeuvinus pro Administratore assumptus, quem omnes nouerunt virum prudentem & magnanimum, per cuius fortitudinem facile Moguntinensium superbia domari posset. Vnde Administrator factus ad reprimendam eorum temeritatem castrum in Altauilla circa Rhenum a fundamentis erexit,

30

quod Henricus de Virnenburg, qui Matthiae postea successit, perfecit. Interea dum Baldeuvinus Administrationem huiusmodi suscepisset, rogatu Canoniorum & cleri Moguntini Iohannes Papa xxii. praefatum Henricum de Virnenburg, consecratum in archiepiscopum Moguntinum, misit eum mandatis ad clericum & ciues, vt eum sine contradictione pro suo Pontifice susciperent. Canonici autem ecclesiae praefatae Moguntinae praefato Henrico defectus & multa crimina opponentes, contra eum ad sedem apostolicam appellarunt, commendantes secundo castra, ciuitates & munitiones cum tota diocesi Baldeuino praedicto archiepiscopo Treuirorum. Verum post multas contentiones & lites inter Henricum & capitulum praefatos coram summo Pontifice habitas, tandem Papa duos legatos misit ad Moguntiam, praecipiens tam Baldeuino archiepiscopo praedicto,

40

vt Administrationem cum castellis & munitioibus vniuersis, in manus eorum traderet, quam Canonice clero & populo sub excommunicationis sententia, vt Henricum archiepiscopum eis destinatum susciperent. Baldeuvinus mandatis Papae obediens administrationem resignauit, sed clericum cum indignatione recessit. Legati igitur vna cum Baldeuino saepedicto archiepiscopo Henricum praefatum in sedem archiepiscopalem cum fauore ciuium locauerunt. Interea dum inter ecclesiam Moguntinam & Henricum de Virnenburg istae contentiones agerentur, ciues Moguntini obsidionem Baldeuini archiepiscopi Treuirorum metuentes, accepto consilio quadam die armati exeuntes, monasteria sancti Albani martyris, sancti Iacobi apostoli in monte specioso, & sancti Victoris vna cum castello in Willenavv miserabiliter destruxerunt, sicut luce clarius apparet in ecclesia sancti Albani praecipue, destructionis vestigia monstratae vsque in praesentem diem. Pro temeritate qua postea citati ad Cameram Imperatoris per praelatos dictorum monasteriorum, ciues Moguntinenses in magna pecuniarum quantitate condemnati fuerunt. Ab illo tempore vsque ad excidium ciuitatis (Deo iniuriam sanctorum vindicante) semper fortuna Moguntinensibus fuit aduersa.

Eodem anno feria iv. ante diem S. Georgij martyris obiit Emicho de Liningen episcopus Spirensis, cui successit Bartholdus de Bucheck, ordinis fratrum Teutonicorum, & vix vno anno praefuit: postea translatus ad ecclesiam Argentinensem per Iohannem Papam xxii. vt in sequentis anni descriptione dicemus.

Vicecomes Mediolanensis ordinatus ab Imperatore. Ecce factus papa.

Wolframus fuit episcopus Herbipolensis.

Synodus celebratur Moguntia. Matthias archiepiscopus Moguntinus obiit.

Baldeuvinus fuit Administrator ecclesiae Moguntinae. Castrum inter Altsel constructum.

Contentio inter Henricum & capitulum Moguntinum.

Papa Henricum destinauit in archiepiscopum. Monasteria S. Albani, Iacobi, Victoris destruxerunt.

Bartholdus de Bucheck fuit episcopus Spirensis.

Trithem

Oper
Histor

*Cerieratis
16. comitum
aduersus du-
cem Braba-
tia.*

Eodem quoque anno xvi. comites contra Iohannem ducem Brabantie conu-
tes, aduersus eum processerunt ad bellum iuxta Fexhe & Landen, inter quos ex his tenu-
superioribus fuerunt Iohannes comes de Sponheim, comes quoq; de Katzenclenbogen,
Henricus de Bolandia, & comes de Falckenburg: sed contentio tandem per Philippum re-
gem Francie sedata fuit.

MCCCXXXIX.

*Castrum de
Sponheim sit-
feudum ab-
bati.*

Hoc anno, qui fuit Vvillichonis abbatis nostri xx. Simon comes de Sponheim, post-
eaquam castrum Sponheim cum Iohanne fratre suo diuiserat, partem suam cum omnibus
pertinentibus ad illud, de consensu Domine Helizabete vxoris sue Vvillichoni abbati
huius monasterij dedit, tradidit & resignauit, libere, sponte & voluntarie in perpetuum, &
per eum omnibus successoribus suis abbatibus huius monasterij, ita vt comites de Spon-
heim ab eo descensuri, qui pro tempore senior fuerit, de manu abbatis, medietatem ipsius
castrum cum omnibus pertinentijs suis in feudum accipiat, iuxta tenorem litterarum defu-
per cōfectorum, quas idem comes suo & vxoris sue prefate sigillis roboratas abbati Vvil-
lichoni tradidit: quarum Datum est anno Domini MCCCXXXIX. Dominica proxima post festum
S. Iohannis Baptiste. Hac conditione facta Dominus Vvillichon abbas dictum castrum
Sponheim cum omnibus prouentibus & pertinentijs suis Domino Simoni comiti pre-
fate in feudum de nouo concessit, & iuramentum ab eo consuetum accepit. Idem fuit Ioh-
annes comes frater domini Simonis de reliqua parte sua sapediti castrum, anno sexto
postea sequente, sicut ibidem dicemus.

*Simon co-
mes feudum
de manu
abbatis sus-
cepit.*

*Cuno Wor-
maciensis e-
piscopus ob-
ijt.
Baldeuini-
nus archie-
piscopus Tre-
uirenensis sit
Admini-
strator ecclē-
sie Worma-
cienfis.*

Eodem anno obiit Cuno de Schoneck episcopus Vormaciensis, qui fratribus Ca-
nonicis in Franckenthal permisit proprias domos & mansiones contra regularem insti-
tutionem, quam tamen permissionem ante obitum reuocauit. Quo mortuo Baldeuini-
nus archiepiscopus Treuirensium aliquādiu fuit Administrator ecclesie Vormaciensis,
rogatus per capitulum contra Gerlacum Schenck de Erbach, qui dictam sedem inuadere
laborabat. Veruntamen cum Baldeuinus postmodum administrationē resignasset, Ger-
lacus non electus neq; postularus, sed violenter intrusus, episcopatum Vormaciensem
quasi per triennium occupauit, & (sicut dicebatur) sine confirmatione.

*Baldeuini-
nus sit Re-
tor 4. pi-
epatus.*

Eodem quoq; anno Bertholdus episcopus Spirensis autoritate Iohannis Papae xxi.
ad episcopatum Argentinensium ecclesie translatus est, & Baldeuinus archiepiscopus Tre-
uironum per capitulum Spirensis ecclesie Administrator constitutus est: eratque satis ra-
rum quod vnus homo simul & semel esset archiepiscopus Treuironum, & Administator
tum Moguntinae, Vormaciensis & Spirensis ecclesiarum. Sed fuit homo dignissimus, qui
ad regimen natura & gratia erat dispositus, in omnibus ecclesiarum studens utilitati.

MCCCXXX.

*Walramus
sit episcopus
Spirensis.*

Anno Vvillichonis abbatis nostri xxi. Vvalramus filius comitis Veldentiae factus est
episcopus Spirensis, promotione Baldeuini archiepiscopi Treuironum, qui post transla-
tionem Bertholdi episcopi ad Argentinam (sicut diximus) episcopatus eiusdem ecclesie
Administrator fuit, & praefuit idem Vvalramus ecclesie Spirensi annis vi.

*Gerlacus sit
episcopus
Wormacien-
fis.*

Eodem quoque anno Baldeuino praefato archiepiscopo Administrationē Vvor-
maciensis ecclesie resignante, Gerlacus Schenck de Erbach (de quo iam supra diximus)
episcopatum eiusdem ecclesie assumpsit, & praefuit annis ii.

*Henricus sit
archiepisco-
pus Mogun-
tinae.*

Eodem quoque anno post longam concertationem in curia papali habitam clerici
Moguntini & ciues per Iohannem Papam xxi. compulsi fuerunt, Henricum de Vinco-
burg cognomento Bulman, in archiepiscopatum suum ab eodem consecratum suscipere,
qui per duos legatos apostolicos ad hoc missos, Baldeuino Treuironum archiepiscopo ad-
ministrationem, quam ferme triennio gesserat, resignante, in possessionem omnium bo-
norum archiepiscopatus introductus praefuit annis xv. Ille autem Henricus archiepisco-
pus castrum, Altauilla * dictum, à Baldeuino archiepiscopo Treuirensi, Moguntinae ec-
clesie Administratore, inchoatum (sicut dictum est) consummauit.

* Elfeld.

*Filij Rodol-
phi comitis
Palatini pa-
tri successerūt.*

His quoque temporibus Ludouicus Imperator videns elegantiam filiorum Rodol-
phi fratris sui, comitis Palatini, quem cum Friderico duce Austriae sententem in Angliam
(sicut diximus) fugauerat, ait: Pater eorum peccauit in me, non filii: Nunquid ergo portabant in-
iquitatem Patris innocentes filii Absit. Iussit ergo filijs reddi omnia, quae patri abstulerat. Prin-
cipatum videlicet comitatus Palatini cum alijs in Bauaria, in Amberg & Napurg, careris-
que vniuersis quae pater eorum possederat. Fuerunt autem filij Rodolphi tres, quorum
ista sunt nomina: Rodolphus primogenitus, homo non multum sapiens nec astutus, vxor-
em habuit sororem Ludouici regis Vngariae, de qua genuit filiam vnicam nomine Mar-
garetham

*Nomina fi-
liorum Ro-
dolphi comi-
tis Palatini
praefati.*

garethaim, quæ nupsit Carolo regi Bohemiæ, qui post Ludouicum factus fuit Imperator Romanorum. Rupertus secundogenitus sine liberis obiit, ante choram ecclesie in Noua ciuitate sepultus. Adolphus vltimogenitus, qui principatum comitatus Palatini & Electoria dignitatis obtinuit, vxorem duxit filiam Comitis de Oetingen, de qua genuit Rupertum Comitem Palatinum Rheni & ducem Bauariæ, de quo postea suo loco continuabitur historia.

Nephrisall an der Hart.

M C C C X X X I .

Anno Willichonis abbatis nostri xxxi. Iohannes Comes generosus de Sponheim ad instantiam Vvillichonis abbatis, curiam nostram in Gentzingen, & omnia bona ibidem ad præsens monasterium pertinentia ab omni seruitio, precaria exactione, & quouis grauiamine in perpetuum liberauit, pro se & cunctis hæredibus suis, cum cõsensu Domini Simonis fratris sui, & Vvaltrami filij eius, Comitum de Sponheim, pro qua libertate idem abbas Vvilicho & conuentus huius monasterij ipsi Comiti & hæredibus eius in proprietatem & possessionem perpetuam tradiderunt molendinum in Rudesheim, & pristinum in Gentzingen, cum omnibus prouentibus eorum, vt patet in literis desuper ab eodem Comite confectis, suo ac fratris, fratrisque filij supradictis sigillis roboratis, monasterioque traditis: quarum Datum est anno Domini M C C C X X X I . in medio Quadragesimæ, Dominica Lætare.

Curia nostra in Gentzingen à seruitio liberauit.

Eodem anno Baldeuinus archiepiscopus Treuirorum capellâ S. Albani cum horo to adiacente extra muros Treurensum, ab abbate & conuentu cœnobij S. Matthiæ precio comparans, monasterium Cartusienfis ordinis ibidem construere cepit, quod in decem annis ad statum debitum consummando perfecit, & anno Domini cœnatiuitatis M C C C X I . Ecclesiam eiusdem cœnobij consecrauit.

Cartusia apud Treurensum à Baldeuino fundatur.

Idem quoque archiepiscopus circa hæc tempora pontem lapideum super Mosellam apud Confluentiam magnis sumptibus & impensis de nouo construxit, statuens omnes homines diocesis Treurenfis, cuiuscunq; status aut conditionis fuerint, libere posse transire per illum, ceterorum autem qui extra diocesim oriundi per pontem transire voluerint (clericis exceptis) quemlibet dare debere ad cõseruationem ipsius pontis vnum obulum, quos ab Hallis Hallenses vocant.

Pons apud Confluentiam super Mosellam constructus.

M C C C X X X I I .

Hoc anno, qui fuit Willichonis abbatis huius monasterij xxxii. dominus Iohannes Comes de Sponheim supradictus cum cõsensu fratris sui Comitis Simonis, & Vvaltrami filij eius, locauit abbati & conuentui huius monasterij omnem iurisdictionem & districtum (quem vocant Baui) molendini & pistrini in villis Sponheim & Bockenau ad firmum, hoc est perpetuum, secundum tenorem literarum, quas idem Comes desuper fieri fecit, abbati que tradidit: quarum Datum est anno Domini M C C C X X X I I . in die sancto Pasche,

Molendini & pistrini iurisdictione datur monasterio.

Eodẽ anno xv. calen. Ianuarij obiit Gerlacus Schenck de Erbach episcopus Wormacienfis, cui Salamannus ex Moguntia oriundus succedens, præfuit annis ferme xxiii. Iste Salamannus episcopatum Wormaciensem à Iohanne Papa xxxii. obtinuit, & ab eius successore Benedicto consecratus fuit, quem cum Vvormacienfes suscipere in episcopum reculerent, ciuitas ipsa cum habitatoribus suis ad tempus interdicto subiacuit, & plures ex Canonicis, maxime S. Cyriaci in Neuhufen, apostolicis mandatis inobedientes excommunicati fuerunt, quos tandem satisfactione præmissa, autoritate apostolica idem episcopus absoluit.

Salamannus fit episcopus Wormacienfis.

Eodem quoque anno vii. calen. Ianuarij obiit Henricus xviii. Prior huius monasterij Sponheimensis, anno officij sui xxix. ætatis vero lvi. nondum completo, vir bonus, deuotus, & regularis obseruantia amator præcipuus, sub cuius manu & directione monastica conuersationis integritas satis competens in hoc monasterio viguit, quanquam ad primariæ institutionis seruorem non fuerit vsque adeo reducta. Post hunc dominus Vvilicho abbas Vvernherum huius cœnobij monachum ordinauit Priorem xix. qui in officio Prioratus præfuit annis vi. de cuius vita, zelo & conuersatione nihil specialiter inueni, nisi hoc solum, quod post mortem Henrici Prioris, cum Vvilicho abbas iam senuisset, obseruantia regularis disciplina paulatim deficere cœpit, quousq; tandem ex toto per annos ferme cxxxvii. collapsa iacuit.

Henricus Prior obiit.

Vvernherus fit Prior huius loci.

Eodem quoq; anno cõsulatus ciuitatis cum regimine in Argentina cõmutatus est. Nam cum Nobiles eatenus Rempubicam per annos multos gubernassent, & ciues nimium grauarent, tandem hoc tempore ciuitas se contra Rectores erigens, eo vsq; produ-

Regimen ciuitatis Argentiniensi ab illis statum mutatur.

Trithem

Oper
Histor

xit negotium, quod Nobiles relicta ciuitate in contemptum ciuium sese foras ad castra diuersa contulerunt, existimantes quod ciues per hoc ad obedientiam reuerentiamque sui maiorem essent inducturi: sed res aliter quam sperauerant accidit. Ex euntibus enim illis ciues maturo consilio praehabito portas clauerunt, & nouum consulum ex ciuibus tatem exierant nullus deinceps regredi in illam permitteretur. Et ex eo tempore vsque in hodiernum diem ad regimen ciuitatis vnus ex ciuibus, quem nulla generis nobilitas extolli singulis annis in Magistrum ceterorum totiusque Reipublicae assumi consuevit.

MCCCXXXIII.

Otto fit episcopus Heribopolensis.

Anno Willichonis abbatis huius monasterij xxiv. obiit Wolframus episcopus Heribopolensis pridie calend. Iulij: cui Otto Wolfskeel succedens praefuit annis xv. promotus & ordinatus Leodij xxi. die mensis Iulij per Iohannem Papam xxi. contra Hermanum de Leichtenberg Ludouici Imperatoris Cancellarium, in odium ipsius Imperatoris. Sicut enim in superioribus diximus, mortuo Henrico Imperatore vii. Ludouicus comes Palatinus Rheni & Bauariae dux, frater Rodolphi comitis Palatini, electione Principum, ducto Friderico Austriae duce, in regem fuit sublimatus anno Domini mcccxxxiii. Indictione xii. qui mox in magna discordia cum Papa Iohanne xxi. venit tali occasione. Rex Ludouicus Cancellarium quendam habuit nomine Vdalricum de Augusta, hominem temerarium & superbum, clerici & ecclesiasticae dignitatis ac libertatis aduersarium, qui in literis, quas Imperator scribi ad Papam mandauerat, falsa pro veris inferens, Papam appellauit *Bestiam de mari ascendentem*, & similia complura posuit: per quae Papa ad magnam indignationem prouocatus fuit, & Imperatorem cum omnibus sibi adherentibus excommunicauit. Hanc malitiam suam idem Cancellarius tandem in mortis suae articulo confessus est, Verum postea anno Domini mcccxxxvii. Ludouicus Romam profectus Papae reconciliatus est, & accepta benedictione papali ad propria absolutus remeauit. Ad hunc Ludouicum Imperatorem excommunicatum Wilhelmus Ockam, natione Anglicus, ordinis fratrum Minorum, vir in Philosophia & sacris literis doctissimus, a Iohanne Papa xii. nescio ob quam causam exacerbatu confugiens, eius defensionem implorauit, dicens: *Imperator iustissime, tu me armis, ego te scripturis defendere contra iniurias Papa & possum & uolui* manfitque apud eum vsque ad diem mortis suae, & multa horrenda contra eundem Papam scripsit.

Causa discordia inter Papam & Ludouicum Imperatorem. Vide Apocal. 13. Vers. 1. Et nota in scripturis ista de regno Antichristi interpretata fuisse & Papam esse illud regnum. Concordia inter Papam & Imperatorem f. 11a.

Wilhelmus Ockam uenit ad Imperatorem. Abundantia vini.

Hoc ipso anno magna creuit abundantia vini, ita ut tempore vindemiarum prauebertate nimia uasa multis deficeret, & uas vnum pro altero impleretur optimo uino, vendebanturque pro vno denario Hallensi duae mensurae boni uini.

MCCCXXXIV.

Walramus fit episcopus Coloniensis.

Anno Willichonis abbatis huius monasterij xxv. obiit Henricus archiepiscopus Coloniensis, cui Walramus filius Gerardi comitis Iuliacensis, praepositus Leodiensis & Thesaurarius Coloniensis, vir in utroque iure doctissimus successit, & praefuit annis xvi. mensibus vi. diebus 19. homo pacificus, qui ecclesiam sibi commissam in bona pace satis breuiter & utiliter gubernauit. Iste Walramus archiepiscopus in ter multa aedificia quae tempore sui pontificatus in diuersis locis construxit, etiam coenobium Cartusiensum in Colonia fundauit, quod pro sustentatione fratrum honeste dotauit: quanquam successu temporis tam in redditibus quam in structuris ex oblatione fidelium mirum in modum sit ampliatum.

Cartusia in Colonia fundatur.

Bellum inter comites Sponheimenses & archiepiscopum Treuerorum. Castrum in Sprendlingo destruitur.

His quoque temporibus Adolphus Comes Palatinus Rheni, Iohannes & Simon comites de Sponheim, Comes quoque de Nassau, & Comes Syluestris de Duna, rursus confederati ad inuicem contra Baldeuinum episcopum Treuorum arma sumplerunt. Quod cum ille rescisset, cum magno suorum exercitu contra comites de Sponheim & Syluestrem, quorum terrae uiciniore fuerant, egressus, multa eis damna intulit: Sprendlingen castrum Iohannis comitis de Sponheim uolenter obtinuit, & vsque ad Creutzenacht oppidum eiusdem comitis incendia inferendo & pradas, vsque ad portas peruenit, multaque damna in bladis & uino eidem fecit. Posthaec dimisso oppido Creutzenacht, quia ipsum expugnare non poterat, cum exercitu ad Sponheim perueniens, omnia quae eumque extra castrum reperit crudeliter deuastauit, incedens & deuastans omnia: municipium quod fuerat ante castrum incendio concremauit, incolas cepit, spolia & praedas omnium quae reperisset abduxit: omnes incircuuit villas Sponheim, Beckenau, Beckelnheim, Rudelnheim, Weinesheim, cum ceteris adiacentibus incendio consumpsit. Monasterijs autem & ecclesijs pepercit, praeter curtes, in uillulis comitatus sitas, quas vorax flamma vnacum domibus

Villa comitis Sponheim comburuntur.

domibus rusticorum cōsumpsit. Deinde movit exercitum ad castellum, quod erat domini Simonis senioris comitis, fratris videlicet Iohannis supradicti, illud obsidione vallavit, & multa in circuitu damna, incendio & præda, exercuit. Quod cernēs vxor domini Simonis, nata de Falckenburg, neptis illius archiepiscopi, comitissa illius terræ, castellum cum infantibus suis exiit, & se coram episcopo ad genua ponens dixit: *Quid facis? Pater reuere, nunquid carnem & sanguinem tuum, quem ab aliorum iniuriis defendere debueras, ad egestatem deducere pergis? Parce obsecro nepti, parce sanguini, parce nepotibus tuis.* His dictis à comitissa Baldevvinus archiepiscopus misericordia motus est, & data pace comitibus obsidionem soluit. Facta est itaque inter ipsum archiepiscopum Treuirensē & præfatos comites Sponheimenses concordia & pax, & reconciliati ab inuicem recesserunt. Porro comes Syluestris in quodam castro, Felsberg dicto, se continuit: quod posteaquam Baldevvinus archiepiscopus percepit, illud obsidione cingens cepit & funditus destruxit, ipsumque comitem ad deditiōem sui coartauit. Acta sunt hæc anno Domini MCCXXX. indictione III.

Castellum
obsidione
vallatur.
Comitissa
misericordiam
impetrat.

Pax inter
comites &
archiepisco-
pum refo-
rmat.

Posthæc anno Domini MCCXXVIII. inter Baldevvinum episcopum præfatum & comitissam de Starckenburg suborta est quadam contentio super quibusdam bonis in Birckenfeld, vnde archiepiscopus contra ipsam comitissam coadunare exercitum decreuit, sed per industriam Henrici Comitis de Sponheim præpositi Aquensis, & Emerici de Lapide militis, pro comitissa laborantium, intentio archiepiscopi præpedita fuit. Contigit interea Baldevvinum archiepiscopum per Mosellæ alucum, in nauicula occultatum, ad Confluentiam velle descendere, qui comitissæ proditus, ab ea captus est, & in præfato castro Starckenburg aliquandiu detentus. Tandem à captiuitate ipsa triginta millibus florenorum aurorum se redemit, renunciauitque omnibus bonis in Birckenfeld, pro quibus contentio exorta fuerat. De hac pecunia eadem comitissa castrum, Frayvenburg dictum, construxit, quod modo in ditione Iohannis ducis de Siemern est positum.

Archiepi-
scopus Treu-
rensium capi-
tur à comi-
tissa de Star-
ckenburg.

Fravven-
burg castrum.

MCCXXXV.

Hoc anno qui fuit Willichonis abbatis nostri xxvi. Iohannes Comes de Sponheim frater Simonis comitis, partem castri sui Sponheimensis se concernentem, cum omnibus pertinentiis eius, abbati Vvillichoni & successoribus eius abbatibus huius monasterij, in perpetuum tradidit, ita videlicet, vt abbas, qui pro succedente tempore fuerit, illud in feudum seniori ex comitibus, qui Dominus in Creutzenacht existit, tradat, iuxta tenorem literarum, quas idem Comes desuper confectas, suoque munitis sigillo abbati tradidit: quarum Datum est anno à Christi natiuitate MCCXXXV. sexta feria post diem decollationis S. Iohannis Baptistæ. Et sic totum castrum Sponheim deinceps cum omnibus ad illud pertinentibus de feudo pendet abbatibus huius monasterij. Nam quod Iohannes de sua parte hoc anno præstitit, hoc idem Simon frater eius, qui aliam partem in diuisione susceperat, ante annos sex (sicut ibidem diximus) fecit.

Castrum
Sponheim
feudum fit
de manu
abbatis.

Eodem anno in die Simonis & Iudæ apostolorum maximus vêtus in omnibus partibus his & circa Rhenum fuit, qui multa ædificia & arbores subuertit.

Ventus ma-
gnus.

MCCXXXVI.

Anno Vvillichonis abbatis xxviii. in die S. Augustini episcopi obiit Vvalramus episcopus Spirensis, sepultus Spiræ in ecclesia fratrum prædicatorum ante summum altare, cui successit Gerardus de Ernberg, electus in die S. Catharinæ virginis & martyris: præfuit annis xxvii. mensē vno, diebus vi.

Gerardus fit
episcopus
Spirensis.

Eodem anno ciuitas Mechliniensis cœlesti igne succesa, in die corporis Christi exusta fuit miserabiliter.

MCCXXXVII.

Hoc anno abbas huius monasterij xi. Dominus Vvilicho (qui etiam dicebatur Vvilhelmus, vt patet in sigilli eius superscriptione) xvi. calen. Aprilis in Domino quieuit, sepultus in choro ante gradus presbyterij, qui multa bona fecit huic monasterio. In primis anno regiminis sui vii. impetrauit à Iohanne Papa xxi. confirmationem omnium bonorum huius monasterij, vt patet in ipsa bulla, cuius tenor sequitur & est talis:

Wilicho
abbas xi.
moritur.

Iohannes episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filiis abbati & conuentui monasterij S. Martini in Sponheim, ordinis sancti Benedicti, Moguntinensis diocesis, salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod iustum est ac honestum, tam rigor æquitatis quam ordo exigit ratio, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis petitionibus grato concurrentes assensu, personas vestras & locum, in quo di-

Bulla con-
firmationis
bonerij hu-
ius mona-
sterij.

D d

III
tium sese foras ad castella
cientiam reuerentiamque
cidit. Exeuntibus enim illi-
m consulum ex civitate
unt, quod eorum qui civi-
Et ex eo tempore vsque in
nulla generis nobilitas ex-
icæ adsumi consuevit.

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300

Trithem

Opera
Histor

Personas & locum sub protectione Apostolica recepit. Possessiones omnes confirmat,

uino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quae in praesentiarum rationabiliter possidatis, et in futuro iustis modis (praesente Domino) poteritis adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem decimas, domos, possessiones, nemora, prata, molendina & alia bona regimus, sicut ea iuste & pacifice possideatis, vobis & per vos eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus, & praesentis scripti patrocinio communimus, salva in praedictis decimis moderatione concilii generalis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae protectionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Avinioni III. idus May, anno pontificatus nostri 11.

Alia quoque multa pro utilitate & libertate huius monasterij fecit, quorum aliqua in superioribus per feriem annorum signavimus, caetera silentio transire hoc loco decimus.

DE HENRICO, HUIUS MONASTERII ABBATE XII.
qui praefuit annis 11. mense 1. diebus 61. & gestis eius per paucis.

Henricus fuit 12. abbas huius monasterij.

POST mortem Domini Willichonis, XI. huius monasterij abbatis, convenientes ad locum deputatum fratres, inuocata gratia spiritus sancti, in abbatem elegerunt Henricum huius conventus monachum, ex Creutzenacht oriundum: qui confirmatus ab Henrico archiepiscopo Moguntino, munus benedictionis ab eius in pontificalibus Vicario, fratre Alberto episcopo Ibinensi, Moguntiae in ecclesia fratrum Praedicatorum suscepit, prima Dominica post octavas festi Paschalis, & praefuit huic monasterio annis 11. mense uno & 61. diebus.

Iterum facta est divisio inter abbatem & conventum.

Eius tempore disciplina regularis observantiae nimium deficere coepit, & monachi peculium denuo sibi vsurparunt, & facta est inter ipsum abbatem & conventum divisio reddituum, in graue dispendium huius monasterij: quae duravit usque ad reformationem nouissimam, quae facta fuit ex monasterio sancti Iacobi prope Moguntiam anno Domini MCCCLXIX. & monasterij substantia per successum temporis nimium extenuata, tandem quasi ex toto fuit dissipata. Mortuo enim Vvillichone abbate, qui reformationem a Dietlbo inceptam continuauerat, non fuit qui monasticae institutionis integritatem curaret, coeperuntque monachi post diuisionem generalem, quilibet etiam pro se, habere peculium, & in omnem se licentiam sine alicuius prohibitione diffundere. Bibliothecam a principio foundationis monasterij satis locupletem, variisque voluminibus refertam, turpiter destruxerunt, vendentes preciosa volumina pro vili precio, ut suis comestationibus & voluptatibus satisfacere possent. Hic autem Henricus fuit (sicut dictum est) ex Creutzenacht oriundus, parentela humiliter creatus, cuius pater Albertus, comitum de Sponheim pincerna fuit, missus ad scholas, non literis sed vanitati operam dedit, & propterea Idiota permansit. Ad petitionem autem comitum, ad monachatum huius coenobij sub Domino Vvillichone susceptus est, & post mortem eius in abbatem, patris intuitu potius quam diuini timoris, ordinatus. Ipse nihil pro utilitate huius monasterij fecit, sed e contrario multa potius eidem damna intulit.

Libri bibliothecae destruntur.

In primis enim (quod damnum omnium fuit grauissimum) disciplinam observantiae regularis perire fecit, monachis peculium indulgit, diuisionem reddituum inter se & conventum contra monasticam institutionem instituit. In primo namque anno regiminis sui magnam partem nemorum & sylvarum inter Wiler & Argenchwangam monasterio alienauit, & in omnibus actionibus suis in circumspexit & nimium negligens semper exstitit.

De Henrico abbate quae sunt. Memoria per huius monasterio alienatur.

MCCCLXXXVIII.

Anno primi Henrici abbatis Wernherus Prior huius monasterij XIX. Praepositus monialium in Ibingen factus est, ad mandatum Henrici archiepiscopi Moguntini post quem Philippus de Sponheim, dictus Meyswein, in Priorem fuit constitutus: fuitque in ordine priorum huius monasterij XX. & praefuit in ipso officio Prioratus annis XII. & tunc post Vwilhelmum electus in abbatem, quem admodum suo loco dicemus.

Philippus Meyswein fuit Prior 20.

Eodem anno dedicatio ecclesiae nostri monasterij a Dominica proxima ante natiuitatem sanctae Mariae virginis translata est in Dominicam proximam post festum sancti Martini archiepiscopi, per Albertum episcopum Ibinensem, Henrici archiepiscopi Moguntinensis in pontificalibus Vicarium generalem, ut patet in literis sequentibus.